

## ADVOKATURA FAOLIYATI VA UNING VAZIFALARI: ADVOKATURA FAOLIYATINING PRINSIPLARI, TASHKILY SHAKLLARI VA ADVOKATLIK FAOLIYATINING TURLARI

*Bekmurodova Xilola Dilshod qizi*

*Toshkent viloyati yuridik texnikum o'quvchisi*

**Annotatsiya:** mazkur maqolada advokatlar faoliyati, jinoyat ishlari bo'yicha surishtiruv, dastlabki tergov bosqichida va sudda himoyachi, jabrlanuvchining vakili, fuqaroviy da'vogar, fuqaroviy javobgar sifatida ishtirok etishi to'g'risidagi tahliliy fikrlar yoritilgan.

**Kalit so'zlar:** advokat, advokatlik byurosi, advokatlik firmasi, advokatlik hay'ati, yuridik maslahatxona.

Bugungi kunda dunyo bo'yicha advokatura instituti rivojlanib bormoqda. Shu jumladan, mazkur institut O'zbekiston Respublikasida ham rivoj topib bormoqda.

Bunga O'zbekiston Respublikasining 30.04.2023 yilda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining yangi konstitutsiyasida advokatura uchun alohida bob ajratilganligi yaqqol misol bo'la oladi.

Bundan tashqari, bugungi kunda fuqarolarga yuridik yordam ko'rsatish dolzarb masalaga aylanib borayotganligi advokatura institutining yanada rivojlanishini asosiy masala qilib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasining XXIV-bobi advokatura institutiga bag'ishlangan bo'lib, advokaturaning mohiyati va vazifalari ochib berilgan.

O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonuni(keyingi o'rinlarda Qonun deb yuritiladi) orqali advokatura faoliyat ko'rsatish shakli, uning vazifalari va huquqlari tartibga solingan.

Qonunga ko'ra, advokatura — huquqiy institut bo'lib, u advokatlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi shaxslar hamda xususiy advokatlik amaliyoti bilan shug'ullanuvchi ayrim shaxslarning mustaqil, ko'ngilli, kasbiy birlashmalarini o'z ichiga oladi.

Advokat - Oliy yuridik ma'lumotga ega bo'lgan va advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziyani (bundan buyon matnda litsenziya deb yuritiladi) belgilangan tartibda olgan O'zbekiston Respublikasining fuqarosi O'zbekiston Respublikasida advokat bo'lishi mumkin.

Qonunga ko'ra, advokat advokatlik faoliyati bilan birgalikda haq to'lanadigan quyidagi faoliyat bilan shug'ullanishi mumkin:

ilmiy va pedagogik faoliyat;

O'zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasidagi (bundan buyon matnda Advokatlar palatasi deb yuritiladi) va uning hududiy boshqarmalaridagi faoliyat;

patent vakili va mediator sifatidagi faoliyat;

shartnomaviy-huquqiy asosda davlat organlarining, xo'jalik boshqaruvi organlarining, davlat korxonalari, muassasalari va tashkilotlarining yuridik xizmati xodimi sifatidagi faoliyat;

hakamlik sudlarida va xalqaro tijorat arbitrajlarida (sudlarida) sudya sifatidagi faoliyat.

Advokatura o'z faolyatini qonun ustuvorligi, mustaqillik va boshqa demokratik prinsiplar asosida amalga oshiradi.

Advokatura advokatlik byurosi, advokatlik firmasi, advokatlik hay'ati, yuridik maslahatxona shakllarida tashkil etilishi mumkin.

Advokatlik faoliyatining quyidagi turlari mavjuddir:

huquqiy masalalar bo'yicha maslahatlar va tushuntirishlar, qonunchilik yuzasidan og'zaki va yozma ma'lumotnomalar beradi;

fuqarolik, iqtisodiy va ma'muriy ishlari hamda ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlar bo'yicha sudda, boshqa davlat organlarida, jismoniy va yuridik shaxslar oldida vakillikni amalga oshiradi;

jinoyat ishlari bo'yicha surishtiruv, dastlabki tergov bosqichida va sudda himoyachi, jabrlanuvchining vakili, fuqaroviy da'vogar, fuqaroviy javobgar sifatida ishtirok etadi;

tadbirkorlik faoliyatiga yuridik xizmat ko'rsatadi.

hakamlik sudida va xalqaro tijorat arbitrajida (sudida) vakillikni amalga oshiradi.

Advokat qonunchilikda man etilmagan boshqa turdagi yuridik yordam ham ko'rsatishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasining "Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to'g'risida"gi qonunining 5-moddasida Advokatning mustaqilligini ta'minlash belgilangan.

Unga ko'ra, advokatning mustaqilligi qonunda belgilangan tartibda advokatlik faoliyatini amalga oshirish uchun ijozat berish, bu faoliyatni to'xtatib turish va tugatish;

advokatning daxlsizligi;

advokatlik sirini oshkor etishni talab qilishni man etish;

advokat olib borayotgan ishlarga aralashganlik yoxud advokatning daxlsizligini buzganlik uchun javobgarlik;

davlat tomonidan unga advokatlik faoliyati kafolatlari berilishi hamda ijtimoiy himoyalaniishi orqali ta'minlanadi.

Shuningdek, ushbu qonunning 6-moddasida advokatning daxlsizligi belgilangan.

Advokatning shaxsi daxlsiz. Advokatning daxlsizligi uning uy-joyiga, xizmat xonasiga, foydalanishidagi transporti va aloqa vositalariga, uning xat-xabarlariga, unga tegishli ashyolar va hujjatlarga ham taalluqlidir.

Advokatga nisbatan jinoyat ishi O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokurori, Qoraqalpog‘iston Respublikasi prokurori, viloyat, Toshkent shahar prokurori va ularga tenglashtirilgan prokurorlar tomonidan qo‘zg‘atilishi mumkin.

Advokatning uy-joyi yoki xizmat xonasiga, shaxsiy yoki foydalanishidagi transportiga kirish, ularni ko‘zdan kechirish, tintuv o‘tkazish yoki olib qo‘yish, uning telefonlar va boshqa telekommunikatsiya qurilmalari orqali olib boriladigan so‘zlashuvlarini eshitib turish, ular orqali uzatiladigan axborotni olish, advokatni ko‘zdan kechirish va shaxsiy tintuvdan o‘tkazish, xuddi shuningdek uning pochta-telegraf jo‘natmalarini, unga tegishli ashyolar va hujjatlarni ko‘zdan kechirish yoki olib qo‘yish, advokatni majburiy keltirish, ushlab turish O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokurori, Qoraqalpog‘iston Respublikasi prokurori, viloyat, Toshkent shahar prokurori va ularga tenglashtirilgan prokurorlarning sanksiyasi bilan amalga oshirilishi mumkin.

Qamoqqa olish yoki uy qamog‘i tarzidagi ehtiyot chorasi advokatga nisbatan O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokurori, Qoraqalpog‘iston Respublikasi prokurori, viloyat prokurorlari, Toshkent shahar prokurori va ularga tenglashtirilgan prokurorlarning iltimosnomasiga ko‘ra jinoyat ishlari bo‘yicha tuman (shahar) sudi tomonidan qo‘llanilishi mumkin.

Advokatning ish bo‘yicha huquqiy nuqtai nazariga nisbatan surishtiruv organi, tergovchi, prokuror taqdimnoma kiritishi, shuningdek sud xususiy ajrim chiqarishi mumkin emas.

Advokatni yuridik va jismoniy shaxslarga qonunga muvofiq yuridik yordam ko‘rsatganligi munosabati bilan jinoiy, moddiy va boshqa javobgarlikka tortish yoki unga shunday javobgarlikka tortish bilan tahdid qilish mumkin emas.

Hozirgi kunda advokatura instituti fuqarolarga huquqiy yordam va ko‘mak berishi bilan birga fuqarolarning huquqiy onggi va madaniyatini oshirishda ham o‘z hissasini qo‘shib bormoqda.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:**

1. Mualliflar jamoasi “Advokatura” darslik. Toshkent 2019.
2. O‘zbekiston Respublikasining Krnstitutsiyasi. Toshkent 2023.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Advokatura to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to‘g‘risida”gi qonuni